

*Brevis et succincta enarratio iurium Cur
landiae ...*

XVIII. 2. 1308

BREVIS
&
Succincta Enarratio
JURIUM
CURLANDIÆ
&
SEMIGALLIÆ
circa
Electionem novi Principis.

XVIII.2. 1308

<http://rcin.org.pl>

Mus eligendi sibi Duces, Cur-
landiæ & Semigalliæ compe-
tens, brevibus demonstratu-
tus, non abs re fore judico,
succinctam præmittere enar-
rationem mutationum, quibus Regimen Li-
vonix, usq; ad tempora Gotthardi Kettleri,
primi Curlandiæ Ducis, obnoxium erat.

Erat enim Livonia antiquioribus tem-
poribus adeo incognita gentibus Occiden-
tem spectantibus, ut in aere is piscaretur,
qui in earum historicis codicibus ante 1158.
post Salvatoris Natalitia annum, compila-
tis, mentionem de hac regione quæreret.

Cum verò Bremenses, qui olim nume-
rosa

rosa mercatoriarum navium classe, peregrinas oras lucri quærendi causa visitabant, ad littora Livoniæ fortuitò appulsi regionem hanc dictò annò detexissent, (a) subministrata est scriptoribus scribendi, statibus verò Europæ disceptandi materia, in cuius Dominium transire deberet detecta regio.

Retulit tandem Palmam Sedes Apostolica, (b) cujus S. Præsul Alexander hujus nominis Tertius, Meinhardum Episcopum anno 1170. in Livoniam misit, qui propagatâ aliquantùm fide Christianâ, prima ibi Sedis suæ Episcopalis fundamenta annò 1184. jecit. (c)

Post Meinhardi fata, collata est à Cælestino, qui tunc Romæ Sacris præerat, Episcopalis Dignitas, Bartholdo à Lochau, quem multi auxilium contra Ethnicos ei laturi, ex Consilio Pontificis, in Livoniam sequebantur. (d)

Hic

(a) vid: Becleri Dissert: de acquisito & amisso Imperij Romano-Germanici in Livoniam jure pag, 17 & Ruffoviam ibi allegatum.

(b) confer: Claudius Arrhenius pag: 75.

(c) vid: Arnold: Lubec L.7. c. 8. & Bæcl: 1: c p. 8. Bod: 1.1. p.2

(d) vid: Duisburg: Chron: Pruf: p. 115. Arnold Lubec: 1.7. c. 8. & 9.

Hic in prælio, dum fortius quàm cautius dimicaret, ab Ethnicis occisus, successorem habuit Albertum Buxhoffium, ab Innocentio III. Pontifice Romano, annò 1204 in Livoniam missum, clarum, quod non tantum limites ditionis suæ Esthoniæ versus ampliavit, verùm etiam Rigam, muro circumdedit.

Confluentibus interim magis magisq; Ethnicis impar viribus Albertus, petiit & obtinuit ab Innocentio III. Ordinis Ensisiferorum institutionem, cujus Principatum Vinno, eodem annò 1204 auspicatus, (e) cum magna militum manu, per Indulgentias Papæ contractâ, in Livoniam profectus est.

Gratus quidem Episcopo erat Ordinis adventus, ast minus grata postulatio, ut scilicet tertiæ partis totius gentis Ethnicæ imperium Ordini desponderetur; Hinc magnæ inter Episcopum & Ordinem discordiæ; ad quas sopiendas Papa Guilielmum Episcopum Mutinensem in Livoniam misit, factâ insimul

(e) vid: epist: 191. Innocentij III. edit: Stephani Baluzij & Schurtzfeitch: in dissert: de Ordine Ensisiferorum p. 5 . Bæcl: 1. 1. p. 31.

mul constitutione, quâ Ordini tertia pars regionis jam occupatæ, in feudum ab Episcopô Rigenſi, directô ejus Dominô, accipienda, id verò omne quod in poſterum Ordo deviçturus eſſet, proprio ejus juri adjudicabatur. (*f*) Eò autem tempore neq; Curlandia neq; Semigallia occupatæ erant; (*g*) non enim niſi à Volquinô ſub poteſtatem Ordinis redactæ ſunt.

Erant igitur tum temporis in Livonia duo imperia, Ordinis & Episcopi; quod verò caſo ab Ethnicis Volquinô, ſecundô Ordinis Magiſtro, aliquantulum reſpectu Ordinis immutatum eſt.

Albertus enim nominis hujus II. Episcopus Rigenſis, dum ſententiam iſtam Papæ plus Ordini quàm ſibi faventem, digere nullô modô poſſet, adiit Papam, ut Ordinem Livovicum, Ordini Teutonicorum incorporet; cujus deſiderio annuens Papa, Johannem à Meydeburg & Gerlacum, Legatos Ordinis Livonici, in ſodalitatem Ordinis

(*f*) vid: epiſt: 141. Innoc: III. exedit: Baluz: Schurtzſſ: l. c.

(*g*) Schurtzſſ: l. c. 6.

5

dinis Teutonici, præfente ejus Magistro, annò 1238, adfcivit. (b)

Post hanc conjunctionem, Hermannus cognomine Balk, Magister Provincialis in Livonia, omnesq; ejus Successores, à Generalibus Magistris & Capitulò magnò in Prussia eligebantur; usq; dum Waltherus à Plettenberg rationem evehendi Ordinis iniit, & suò atq; Ordinis nomine, cum Magistro Generali & Teutonica sòdalitate pactus est, ut persolutâ magnâ pecuniæ summâ, ab ejus potestate & imperio, liber deinceps exemptusq; esset; quod evincunt Diplomata annò 1521. die Michæelis, Regiomonte, & 1525 post diem Valentino Sacrum, Pofonij emanata. (z)

Quæfita sic Provinciæ libertate, Ordo Equestris suos sibi eligere cepit Magistros, & Magister Plettenbergius, auspiciò Caroli V. in tabulas Principum Imperij Romano-Germani

(b) vid: Petr: Duisb: Chron: Pruf: c. 28. Hartkn: de var: rebus Pruf: diff: 19. § 3. ibiq; Ruffovium allegatum.

(z) conf: Ruffov: Chytracus & Menij prodr: Historico Livon: pag: 12.

manici relatus est; quâ Prærogativâ & Successores ejus in Magisterio gavisi sunt. (k)

Cum autem Supremus Livoniæ Magistratus, absq; consensu Ordinis Equestris Coadjutores sibi adsciscere præsumeret & tali ratione juri eligendi, quod Magister Livoniæ Waltherus à Plettenberg, & suò & Ordinis nomine acquisivit, derogare videretur, Comitia Generalia Volmariz anno 1546 instituta sunt, in quibus expressa lege Sancitum, ne fas esset, alicui statui, sive Magistratui Supremo unitarum Provinciarum Livoniæ, Coadjutores, absq; communi suffragiò totius Ordinis Equestris sibi eligere; si quis eorum contra faceret, Cives cæteri, soluti vinculo jurati obsequij, violanti legem hanc justâ vi obsisterent. (l)

Et cum Furstenbergius primò in Coadjutorem, postea anno 1557. in Magistrum eligeretur, protestatus est contra hanc electionem, Ordinis Márechalcus, Casparus à Münster

(k) conf: Schurtzfl: Hist: Ensiser: p. 117. & Menius l. c.

(l) vid: Claudium Arrhen: p. 90. & Menij Prodr: hist: Livon: pag: 18. item Recef: Volm: de anno 1546.

ster, dicens, quod Furstenbergius ceu durioris ingenij homo, incapax esset servandæ cum vicinis Polonis amicitia, quam tamen excolere, necessitas exposceret. (*m*)

Sic quoq; Gotthardus Ketlerus nonnisi in Comitibus Valkenæ habitis, unâ omnium sententiâ Ordinis Coadjutor electus; (*n*) qui non ita multo post, cum Furstenbergius curis laboribusq; confectus, Principatu Ordinis se abdicasset, ad Magistri Dignitatem ab Ordine Equestri evectus est.

Si itaq; uti ex deductis patet, Jus eligendi Magistros Livoniæ penes Ordinem Teutonicæ Sodalitatis, ab initio stetit;

Si hoc Jus eligendi Waltherus à Plettenberg Ordinis Equestris in Livonia Magister, & suo & Ordinis nomine, exsolutâ magnâ pecuniæ summâ acquisivit;

Si hoc Jus eligendi, Ordo Equestris in Livonia, nemine contradicente, quocunq; tempore in posterum exercuit, & contra at-

B

ten-

(*m*) conf: Menius pag: 20.

(*n*) vid: Schurtzfl: hist: ensif: p. 150.

rentata, quæ juri eligendi sibi competenti, derogare viderentur, leges sancire potuit, & sancivit;

Si deniq; ultimus Magister & primus Dux Curlandiæ Gotthardus Ketlerus, in Comitibus Valkenæ habitis, solitò modò communi Ordinis Equestris suffragiò electus, sat luculenter constat, Ordinem Equestrem Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ, cum Electo & jure eligendi, in protectionem & clientelam Regum & Reipublicæ Poloniæ Magniq; Ducatus Lithvaniæ abijisse.

Cum verò

imò. Per Pacta primæva & juramentum à Divo Sigismundo Augusto super his præstitum Ordini Equestri omnia Jura, libertates, Privilegia, Consuetudines, Præeminentiæ, moresq; antiqui generaliter vindicata & stipulata exstant; (o) ergo & jus eligendi quâ Præeminentiâ Ordo Equestris, antiquius gavisus est, plenariè reservatum & confirmatum

(o) vid: §. 3. Pacta primæva: Vilnæ 28. Novembr: 1561 & Juramentum D. Sigisf: Augusti circa subjectionem præstitum p. 52.

9
tum esse sequitur; nam qui omnia dicit, nihil excludit

2dò. Nemo negabit, quod Dux in locum Magistri sit substitutus; si igitur Nobilitati jus eligendi Magistrum competiit, jusq; omne in Pactis & Privilegio Divi Sigismundi Augusti, secundum mores antiquos reservatum est; Jus eligendi Ducem, qui in locum Magistri successit, per oblationem feudi ademptum esse, nullo jure, nullaq; ratione dici potest, cum surrogatum semper sapiat naturam ejus, in cujus locum Surrogatur.

3tio. De Ducatibus Moldaviæ & Vallachiæ constat, quod prioribus temporibus, cum Serenissimis Regibus & Iuclytæ Reipublicæ Poloniæ, adhuc subjecti essent, Jus eligendi & præsentandi Principes habuerint, & nemine contradicente exercuerint. Hinc colligitur, feudum in casum aperturæ, non tam ad præscriptum juris feudalis æstimandum, sed uti in rebus omnibus, ita quoq; in feudis, ad pacta respiciendum esse. Cum igitur Pacta subjectionis, Curlandiæ & Semi-
B2 galliæ

galliæ Jura omnia secundum leges, consuetudines, moresq; antiquos relinquunt, ita & in eligendo Duce, si prioris Stemma defecerit, mores eorum antiquos ex Pactis relictos, dijudicandum est; adeoq; pro moribus antiquis in eligendo Duce militat præsumptio, donec probetur, quod casus hic specialis sit exceptus. His accedit, quod feuda Ducalia Regno Poloniæ sint constituta, ut sicut ibidem unicuiq; Nobili in eligendo Rege libera vox relinquitur, ita & hoc Ducatibus Curlandiæ & Semigalliæ tributum esse censeatur, ut eorum formula Regiminis, libertati liberi populi adæquata, eò gratior & acceptior esset; Quod ex inductione exemplorum, in quibus nullum dissimile datur, satis clarè patescit. Hinc rectè concluditur: in quo Regno libera Regis Electio Nobilitati competit, in eodem Regno & Ducatibus facultatem eligendi Ducem, quam ante Incorporationem habuerunt, relictam necesse est.

410. Regnante Lechicâ, Piastensi & Jagelonicâ

Ionicâ lineâ, regnum Poloniæ usq; ad Sigi-
 smundum Augustum, ultimum ex Jagello-
 nica stirpe Regem, hæreditario successivum,
 salva tamen libertate eligendi, erat. Quem-
 admodum autem hic Ordo successionis, li-
 bertati eligendi neutiquam derogavit, quin
 potius extinctâ lineâ Jagellonicâ antiquus
 mos, & præminentia eligendi Reges, iterum
 in Regno Poloniæ, Magnoq; Ducatu Li-
 thvaniæ revivisceret; itaq; antiquo mori &
 Præminentia Ducatum Curlandiæ & Semi-
 galliæ, per successionem hæreditariam lineæ
 Ketlerianæ, aliquid derogatum esse, neuti-
 quam de jure affirmari, adeoq; nec vitio ijs
 verti potest, si deficiente stirpe Ketlerianâ,
 ordine successorio stabilitâ, pristina jura sua
 eligendi Principem, sibi vindicant, & secun-
 dum pacta subjectionis, Juramentum D. Re-
 gis Sigismundi Augusti, & Privilegia No-
 bilitatis, eò magis in usum deducunt,
 quo magis planum atquè conspicuum est,
 quod Ordo Equestris Ducatum Curlan-
 diæ & Semigalliæ, hoc jus præsentandi Prin-
 cipem, existente casu aperturæ, jam post
 subje-

subjectionem suam exercuerit. Cùm enim
 Dux Guilielmus Ducatu excidisset, Ordo E-
 questris Principem Jacobum, Guilielmi Fi-
 lium, vivente adhuc Principe Domino Fri-
 derico Curlandiæ & Semigalliæ Duce, Sa-
 cræ Regiæ Majestati præsentavit, & per pre-
 ces, supplicationesve suas, sollicitè inter-
 positas, obtinuit, ut ad eum Ducatus Cur-
 landiæ & Semigalliæ, cum pleno jure suc-
 cessorio ordine devolveretur. Et hoc in
 fundamento pactorum primævæ subjectionis
 factum esse, non obscure testantur ver-
 ba responsi in Comitijs Varfaviensibus an-
 nò 1637. dati, ita sonantia: *Que ad Sa-
 cram Regiam Majestatem, Dominum No-
 strum Clementissimum, per Legatos Illustris
 Principis Friderici, Curlandiæ & Semigal-
 liæ Ducis, tum etiam per internuntios Cur-
 landiæ & Semigalliæ Nobilitatis, tam vi-
 va voce, quàm scripto sunt data, benignè
 eadem Majestas accepit. Et quidem quod
 attinet legationis ac postulatorum Illustris
 Ducis, Nobilitatisq; caput, successionem in
 Duca-*

Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ Illustris Principis ex Fratre Nepotis, Ducis Jacobi, NB. in hoc primævæ subjectionis Pactu, investituris Ducalibus, Privilegijs, tum formulæ Regiminis ac datis eo nomine responsis, Sacra Regiæ Majestas pro affectu suo erga Domum Ducalem, & erga Nobilitatem, insistit.

5to. Divisionem Ducatum Curlandiæ & Semigalliæ in Palatinatus, quam Constitutio de anno 1589. innuit, pacta subjectionis nullatenus admittunt. Cùm enim nihil magis Respublicas quassare atq; concutere soleat, quàm legum, consuetudinis & morum mutatio, uti ex prudensissimo atq; verè divino consilio D. Sigismundi Augusti patet; (p) Nobilitas pro fundamento Pactorum subjectionis posuit, & ex eo impetravit, quod modò altissimè fatus Rex, in Privilegio suo Ducatibus Curlandiæ & Semigalliæ dato, omnia Nobilium jura, beneficia, Privilegia sæcularia & Ecclesiastica, deniq;

(p) confer: Priv: Nobil: §. 4.

niq; & Jurisdictionem totalem juxta leges & consuetudines, moresq; antiquos confirmaverit, exinde sequitur, quod idem status, qui tempore oblatis feudi fuit, perpetuò & in æternum manere debeat, & post Pacta subjectionis nulla mutatio admittenda, sed omnia in priori statu, uti conventum, relinquenda sint. Jam tempore oblatis feudi Curlandia & Semigallia statum Ducatum accepit; (q) si quis igitur hunc statum Curlandiæ & Semigalliæ ex præscripto communis juris feudalis mutandum, & extincta stirpe Celsissimi quondam & Illustrissimi Gothardi Ketleri, Primi Ducis Curlandiæ, ex Constitutione de anno 1589. (r) Ducatus hujus Provincias in Palatinatus, vel in aliam formam Regiminis, mutari posse adjudicaverit, is fundamentum pactorum destruit, utpote quæ, uti deductum, nullam mutationem

(q) confer: §. 7. Pacto: primæv:

(r) de abolienda hac Constitutione Ordo Equestris in superfluum per legatum suum Georgium Vischer Capit: Vindaviensem protestatus est, quod evincit Attestatum Hieronymi Radziejewski tum temporis Marchalci Ordinis Equest: Varsav: die 28. Martij 1645.

nem multo minus immutationem totius status permittunt. Nam quod Pacta sint servanda, & quod in præjudicium Pactorum antea initorum, & juramento corroboratorum, nulla lex sanciri, nec Pacta priora, parte altera invitâ, aut inscia, imminui, multo minus plane tolli queant, hoc unicuiq; notum est.

6to. Clarius hæc dilucescent, si finem respiciamus, cur Magistro Ordinis, titulus Ducalis, cum omni Dignitate, insignibus & Privilegijs Ducalibus, sit tributus. Is autem non est, ut Duce uno alterove, & eorum posteris deficientibus, Curlandia & Semigallia in Palatinatus dividatur, seu cum his Ducatibus, inconsultis ijs quorum interest, vel ijs qui Jus quæsitum ex pactis habent, liberè disponatur; sed juxta verba in Pactis expressa finis hic est, ut Dux vicinorum Regum & Principum affinitate amicitia suffultus, contra hujus Provinciæ hostes, eò solidior, firmiterque compareat.

C

(5)

(s) Quid autem huic fini, adeoq; pactis subjectionis magis contrariū est, quàm Ducalem Dignitatē, Magistro Ordinis, in firmitatem Provinciæ tributam, abrogare, & in aliū statū formare, quàm ex consilio Nobilitatis, (t) & approbatione Regia ob certam atq; expressam causam formatus est.

7^{mò}. Igitur etiam in alia subsequenti Constitutione de anno 1683. provisum est, ut quotiescunq; novus Ducatum Possessor existet, ipse Curlandiæ Dux in persona sua Regi homagium præstare teneatur, quæ provisio planè superflua fuisset, si subsistere potuisset, ut juxta Constitutionem antea mentionatam de anno 1589. Curlandia & Semigallia Ducatus esse desinant. Ideoq; & Constitutionis posterioris eo major valor est, non solum ob eam causam, quod lex posterior, derogat priori, sed etiam quod pactis subjectionis & Privilegio D. Sigismundi Augusti sit convenientior. 8^{vò}.

(s) conf: transactio Magistri Gothardi Ketleri cum Ordine Equestri inita Rigæ 11. April: 1560 item Provisionem Ducalem à Domino Sigismundo Augusto Rege Poloniæ dic 28. Novemb: 1561. datam.

(t) vid: §. 7. pact: primæv.

8vo. Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ est feudum, quod non à solo Magistro, sed etiam ab Ordine Equestri, adeoq; non abdicativè sed cumulativè, (*u*) sub certis pactis Serenissimis Regibus Poloniæ oblatum, (*v*) ac Regno Poloniæ, Magnoq; Ducatui Lithvaniæ incorporati atq; uniti, & sic pro socijs (*w*) Reipublicæ recepti sint. Jus igitur ex Pactis, & non soli Magistro, sed &

C2

Ordi-

(*u*) uti id demonstrat non solum transactio ante subjectionem inter Magistrum & Ordinem Livoniæ, Rigæ 1560 inita, sed & Plenipotencia Nobilitatis ad unionem & incorporationem, Goldingæ anno 1568 data. *Item* Pacti: subjecti: in proximo, *in verbu* post varios multosq; tractatus hoc tempore inter Nos & prædictum Principem, aliorumq; Ordinum ac Civitatum Nuntios, conventum est.

(*v*) Distinguendo feuda data & oblata Puffendorf in tract: Monzamb: rem his exhaurit verbis: Equidem cui de feudo meo aliquid concedo, eundem & in plenum, utut honoratiorem subditum mihi adsciscere possum, & quas placeat leges ipsius possessioni præscribere. Sed qui bona jam antea parva ab altero tanquam feuda deinceps vult recognoscere, ille nihil aliud agere est intelligendus, quam ut isti, quem Domini feudum salutatur, sese tanquam inæqualitet fæderatum adjungat. stat: Imp c. 5. §. 4. cui adstipulatur Grotius de jure belli & pacis l. 1. c. 3. §. 23.

(*w*) vid: pact: subj: sub init: *in verbis*: Novis pactis & fæderibus devincta & consociata. *Item* Koiałowicz & Zawadzki Hist: Lithvan: l. 8. p. 447. & anomalia in capitibus Imperij Sarmatici pag. 115.

Ordini Equestri quæsitum, & hucusq; integrum atq; illibatum reservatum, ipsis invitis, & sine facto suo auferri non potest; quod autem fieret, si ex Constitutione sæpius fata de anno 1589 divisio hujus Provinciæ in Palatinatus sequeretur.

quò. Non obstat huic formula Juramenti, vi cujus Curlandia & Semigallia post fata Ducis & ejus stirpe extincta, se Regi & Republicæ immediatè subjecit. Uti enim vulgariter notum est, quod res secundum materiam substratam exponi, nec tam rigor verborum, quàm mens eorum inspicere debet; ita quoq; hoc Juramentum in terminis habilibus, & non contra, sed secundum Pacta, utpote quorum æterna debet esse auctoritas (*) intelligendum est. Nam quoniam Nobilitas Curlandiæ & Semigalliæ jure suo habendi Duces se nunquam abdicavit, consolidatio Domini Directi cum utili in juramento contenta, non æterna, sed temporalis est, & ad tempus Vacantiæ Sedis Ducalis de-

termi-

(*) vid: form: regim: § in quibus conventibus.

terminada, quousq; nondum novus Ducatus possessor ex consilio Nobilitatis, & Sacrae Regiae Majestatis approbatione constitutus est. Idem obtinet in omnibus feudis Regalibus, in quibus exstincta linea regente, Dominium utile non cessat, sed subtractis debitis & expensis feudalibus, cum Directo consolidatur. Quae interpretatio etiam in formula Regiminis, in qua juramentum hoc continetur, fundatur, dum in ejus principio, Pacta subjectionis pro fundamento totius formulae regiminis, consequenter & pro fundamento hujus juramenti ponuntur. Hinc id non in praedictum statuum praeter, multo minus contra, sed secundum Pacta subjectionis accipiendum & dicto modo intelligendum est.

10. Praeterea D. Sigismundus Augustus recepit, & juramento confirmavit, quod subditi Curlandiae & Semigalliae penes Magistratum suum Germanicum sint relinquendi. Si igitur juramentum antea mentionatum juxta rigorem verborum esset assumendum, in hac etiam parte Pactorum subjectionis vis & intentio

tio imminueretur, dum Magistratus Germanicus, qui sub Ducis titulo tum temporis præerat, (y) & etiam præesse debuerat, ei auferretur, cui non contrariatur, quod in Pactis subjectionis nihil de Principe, sed id ipsum saltem de eo Magistratu expressum, cujus partium enumeratio, in verbis mox sequentibus, adjecta est. Nam respondetur quod exempla in eo loco sint apposita, non ut ijs Princeps, summus Provinciæ Magistratus excludatur, sed cum Princeps Germanicæ nationis jam adesset, de quo antea subditi satis sufficienterq; sibi providerant, superfluum visum fuit, denuò de Principe speciatim & nominatim providere. Ad hæc notum est, Duces quoq; inter Personas Magistratus referri, & quod per vocem Magistratus in excellentiori significato, semper Supremus Magistratus, seu Princeps intelligatur. Dum igitur Pacta volunt, ut subditi Curlandiæ & Semigalliæ, penes Magistratum suum relinquuntur, tum temporis autem & Princeps Ducatibus Curlandiæ

(y) vid: art: 5. pact: subjectionis.

landiæ & Semigalliæ jam præerat, necesse est, quod sub eadem expressione, Princeps simul comprehendatur, nec sine Pactorum læsione alia regiminis forma quam Principis admitti possit. Nam subditos apud Magistratum suum relinquere, & subditos apud Magistratum suum supremum, seu Principem non relinquere sunt contradictoria, quæ simul esse & non esse, non possunt. Præterea ipsa Formula Regiminis Principem Curlandiæ sub voce Magistratus exprimit, (z) ut adeo nullum dubium supersit, quin in pactis subjectionis, quibus formula Regiminis superinstructa, sub voce Magistratus, comprehendatur, ipse Curlandiæ & Semigalliæ Princeps.

Jure eligendi Principem Ducatus Curlandiæ & Semigalliæ, ita extra omnem dubitationis aleam posito Ordo Equestris omni spe & fiducia lactatur, Serenissimam Regiam Majestatem, & inclytam Rempublicam Poloniæ, Magniq; D. Lit: cui semper libertatum

prote-

(z) vid: formula Regiminis §. ante cætera verò, *in verbis*, quocunq; Magistratu succedente. Item §. quia vero Ordo Equestris, *in verbis*, huius Ducatus Magistratu.

protectio amica fuit, circa Jura, Privilegia, Libertates, Præminentias, moresq; antiquos, eo magis cum conservaturas esse, quo magis id, justitia, æquitas, ratio, & pacta primæva suadent, & sequenti modo §. 6. innuunt:

Quidquid publicè vel privatim universis & singulis de jure & æquitate competere videtur, vel videbitur, Nostris literis & diplomatibus confirmaturos, nec ullam in prædictis diminutionem, sed potius pro Regiâ Nostra gratia & beneficentia augmentum & accessionem facturos.

Et in fine: Nos verò Principem ipsum benevolentia & favoribus, subditos verò illius & nostros clementia & benignitate Nostra Regia prosecuturos, ornaturus & aucturos.

XVIII.2.1308